

De svenska småföretagarna

– olika som bär

Rapport från Företagarförbundet och SEB om
en kartläggning av Sveriges småföretagare

14 november 2007

Innehåll

Sammanfattning och slutsatser	2
Bakgrund och syfte	3
Gemensamt för landets småföretagare	4
Olika kategorier av småföretagare	10
Drivkrafter och hinder hos småföretagsgrupperna	15
Bilaga 1: Ytterligare beskrivningar av småföretagskategorierna	20
Bilaga 2: En grafsammanställning av de olika företagargruppernas drivkrafter	25
Bilaga 3: Fakta om undersökningen	28

Sammanfattning och slutsatser

Ingen småföretagare är den andre lik

Av Sveriges 917 568 registrerade företag (2006) utgjordes hela 96 procent av företag med färre än 10 anställda. Det är dessa företagare som skapar arbetstillfällena och hittar affärsmöjligheter, både i storstäder och på landsorten. De står för en stor del av den service som vi förväntar oss i ett modernt samhälle och utgör något av ryggraden i det svenska näringslivet. De driver caféet, taxifirman, järnaffären, rörmokeriet, den lokala revisionsbyrån, skogs- och jordbruket i trakten, kemtvätten eller startar företag inom områden som IT, finans och reklam.

Därför är det oerhört viktigt att företagsklimatet i Sverige även gynnar dessa företag, och inte bara större företag med nationella eller internationella expensionsplaner. Sverige behöver dessutom fler småföretag för att vi ska kunna klara av alla framtida utmaningar vi står inför med en ökad global konkurrens om jobben och en åldrande befolkning.

Den viktigaste slutsatsen i undersökningen är att småföretagarna är en mycket heterogen grupp som har olika behov och till viss del olika drivkrafter. Politiker, myndigheter och andra som vill förbättra för småföretagen måste fundera på vilken typ av småföretag man vänder sig till och vad som är viktigast för just denna grupp. Genom en så kallad klusteranalys har vi delat in småföretagaren i fem undergrupper; "Jobbaren", "Fixaren", "Livsnjutaren", "Arvtagaren" och "Utvecklaren".

Sedan finns det självklart gemensamma egenskaper som förenar denna grupp. I stora drag är småföretagare en optimistisk grupp. De ser positivt på sitt företags framtidsutsikter och de uppfattar att de respekteras som företagare av sin omgivning och många av dem skulle rekommendera andra att också bli företagare. Överlag är de nöjda med sina liv som företagare.

Men det finns också hinder och problem i deras tillvaro. De jobbar många timmar för att få verksamheten att gå runt och fungera som den ska. Hela 72 procent uppger att de jobbar mer än 40 timmar i veckan. Nästan en fjärdedel, 23 procent, jobbar mer än 60 timmar i veckan. En del gör det för att det är motiverande och roligt, men merparten gör det för att de måste. Annars får de helt enkelt inte ekonomin att gå runt.

Krångliga lagar och regler hamnar högst i alla kategorier som det största hindret för dem som företagare, tätt följt av de höga arbetsgivaravgifterna och "att få tiden att räcka till". LAS och regler kring anställningsvillkor kommer på fjärde plats av upplevda hinder.

De viktigaste slutsatserna för våra folkvalda som vill stimulera fler företagare att växa och anställa är att regelförenkling, sänkta arbetsgivaravgifter och uppluckrad LAS för småföretag är det bästa sättet att få de här företagen att bli fler och mer välmående och företagarna mer motiverade. Det faktum att småföretagarna knappast är en homogen grupp medför ju också att olika åtgärder berör olika grupper av företag på olika sätt – något som kommer att konkretiseras på följande sidor.

För mer information kontakta

Camilla Littorin
Förbundssekreterare Företagarförbundet
Tfn: 070-553 66 70
camilla.littorin@ff.se

Ingela Hemming
SEB:s Företagarekonom
Tfn: 070-763 82 97
ingela.hemming@seb.se

Bakgrund och syfte

Småföretagare beskrivs vanligen som en homogen grupp. Självfallet finns det vissa gemensamma nämnare hos de personer som startar, driver och utvecklar ett eget företag, men olikheterna är också många. Landets företagare är en heterogen grupp med olika drivkrafter, hinder, möjligheter, egenskaper och syn på sitt företagande. Syftet med denna undersökning är att få en bättre inblick i hur landets småföretagare tänker och agerar – en viktig pusselbit för att skapa bättre förutsättningar för dessa företagare.

I arbetet med denna undersökning har vi därför hela tiden haft två parallella perspektiv och arbetssätt; dels att identifiera sådant som förenar de personer som väljer att starta och driva eget företag i dagens Sverige, dels att skapa en tydlig bild av olika undergrupper av småföretagare.

I denna rapport presenteras:

- Ett urval intressanta resultat som är gemensamma för landets småföretagare, d v s totalresultaten för alla undersökningsdeltagare.
- En beskrivning av fem olika kategorier/kluster av småföretagare.

Det avslutande avsnittet belyser de olika drivkrafter och hinder som de fem olika kategorierna av småföretagare upplever – och vilka effekter detta får på politiska åtgärder som syftar till att främja småföretagarna på olika sätt.

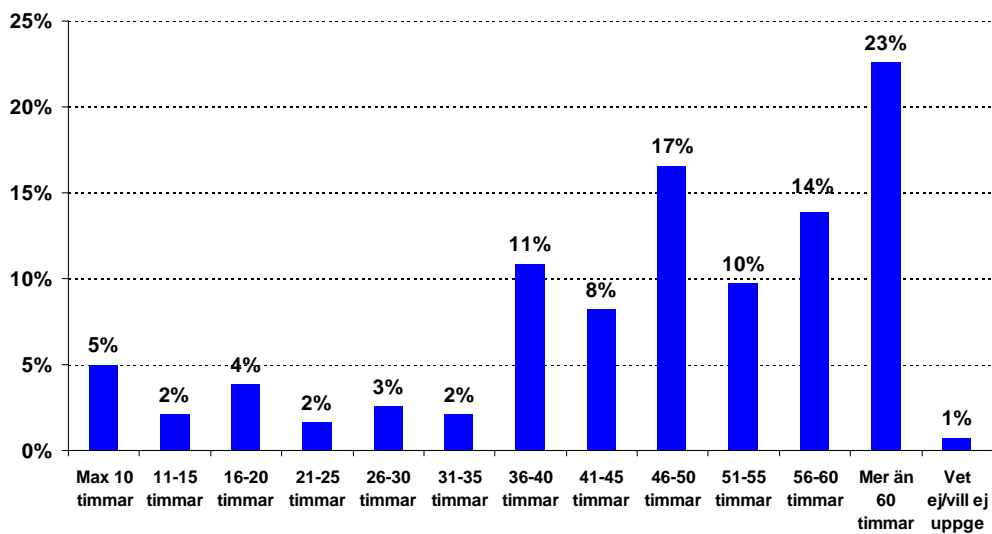
För mer information om själva undersökningen, se bilaga 3.

Gemensamt för landets småföretagare

För att bättre se och förstå skillnader mellan olika kategorier/kluster av småföretagare så är det viktigt att först ha en god uppfattning om hur småföretagarna som kollektiv tänker och agerar. Det vill säga: Vad är gemensamt för landets småföretagare? Vad är de överens om och på vilket sätt påminner de om varandra?

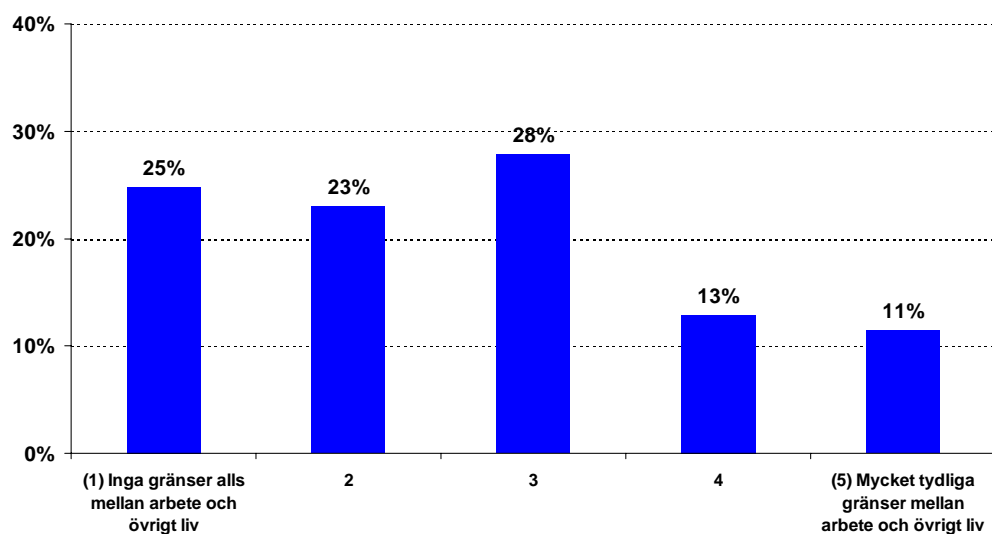
I detta avsnitt redovisas ett urval av gemensamma resultat från undersökningen. Resultaten ger en övergripande bild av drivkrafter, hinder etc hos landets alla småföretagare. Det är således totalresultaten för ett antal frågor som vi redovisar – inte några resultat nedbrutna på olika undergrupper av svarande.

Graf 1: Hur mycket tid arbetar du med ditt företag en genomsnittlig vecka?

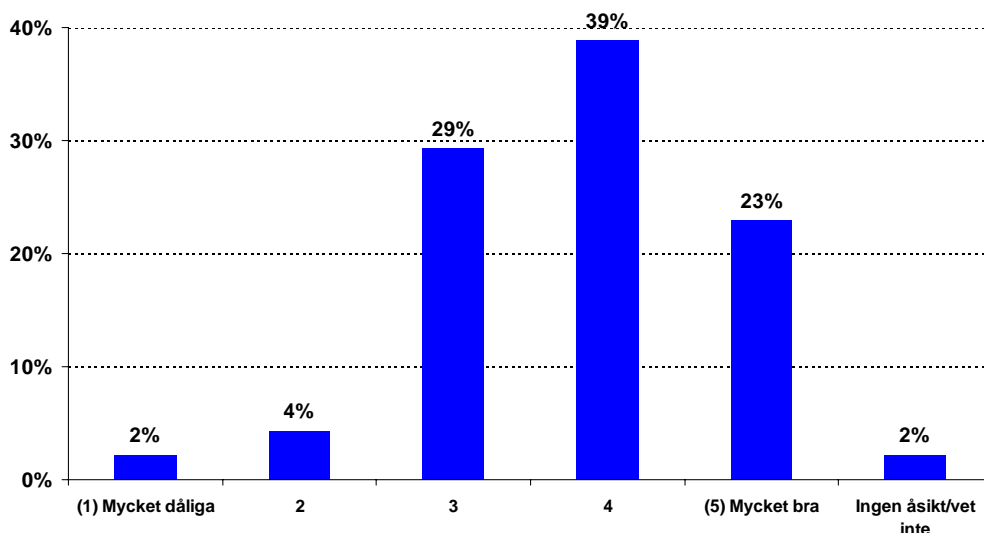
Diagrammet ovan visar att landets småföretagare har mycket långa och intensiva arbetsveckor. 72 procent uppger att de arbetar mer än 40 timmar, d v s mer än vad som brukar anses vara en normal arbetsvecka. Nästan hälften av alla småföretagare (47 procent) svarar att de arbetar mer än 50 timmar en genomsnittlig arbetsvecka.

Graf 2: Anser du att du har tydliga eller otydliga gränser mellan arbete och övrigt liv?

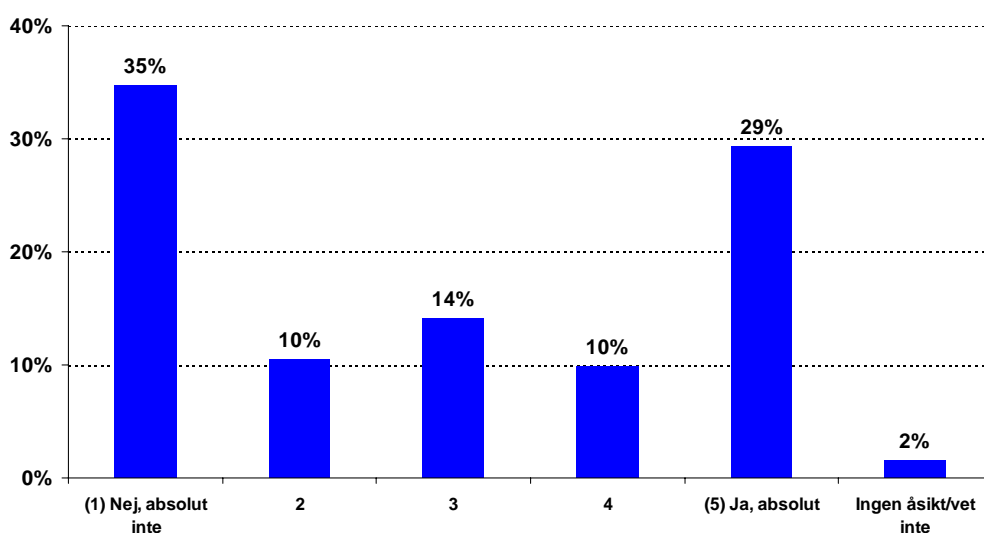
Nästan hälften av landets småföretagare (48 procent) upplever att de har otydliga eller obefintliga gränser mellan arbete och övrigt liv, d v s svarar 1 eller 2 på den femgradiga skalan. Endast var fjärde småföretagare anser sig ha tydliga eller mycket tydliga gränser mellan arbete och övrigt liv. Medelvärde på den femgradiga skalan är 2,63.

Graf 3: Hur bra eller dåliga upplever du att framtidsutsikterna är för ditt företag de kommande tre åren?

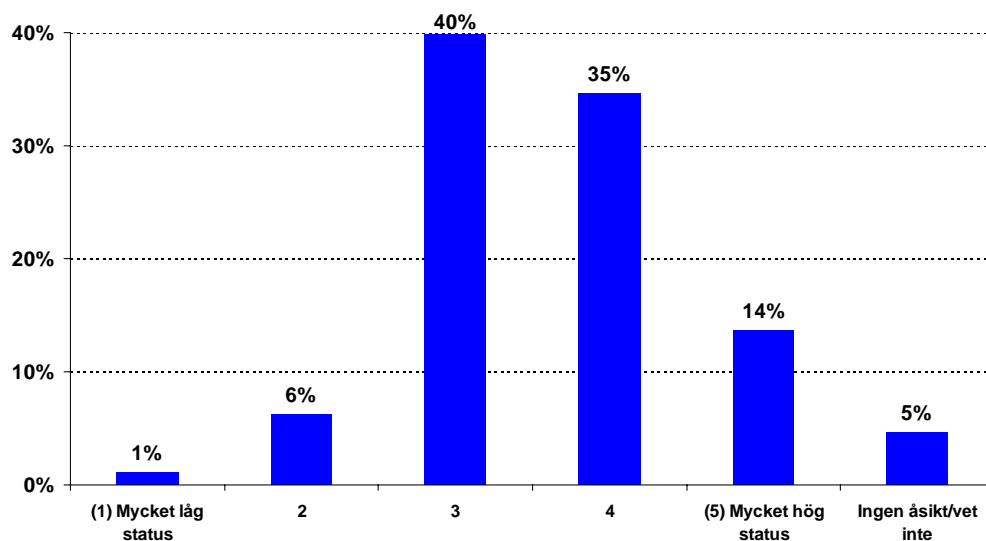
Landets företagare är optimister när man ber dem bedöma företagets framtidsutsikter. Endast 6 procent upplever att framtidsutsikterna är dåliga eller mycket dåliga, medan 62 procent svarar 4 eller 5 på den femgradiga skalan. Medelvärde ligger på 3,78, vilket får anses vara mycket bra. Som jämförelse kan nämnas att de svarande upplever att den *nuvarande lönsamheten* är 3,27 på den femgradiga skalan. Framtidsutsikterna är alltså ännu bättre än den nuvarande lönsamheten.

Graf 4: Kan du tänka dig att under de kommande tre åren anställa en eller flera medarbetare till ditt företag?

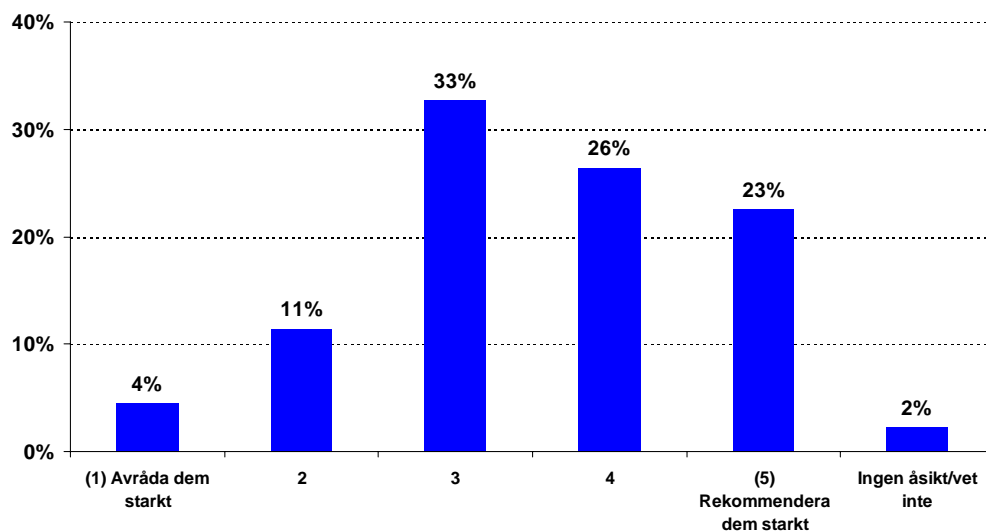
Diagrammet visar att det finns stora grupper av småföretagare som inte kan tänka sig att anställa någon eller några medarbetare de kommande tre åren. I debatten talas det ofta om att stimulera företagen att anställa medarbetare, och visst kan förändringar av lagar, regler och företagsklimat påverka denna anställningsvilja en hel del. Man kan dock konstatera att det också finns en grupp företagare som inte påverkas så mycket av externa omständigheter eftersom de inte har för avsikt att växa genom anställningar.

Graf 5: Hur upplever du att din omgivning ser på dig som företagare? Upplever du att det är hög eller låg status i din omgivning att vara företagare?

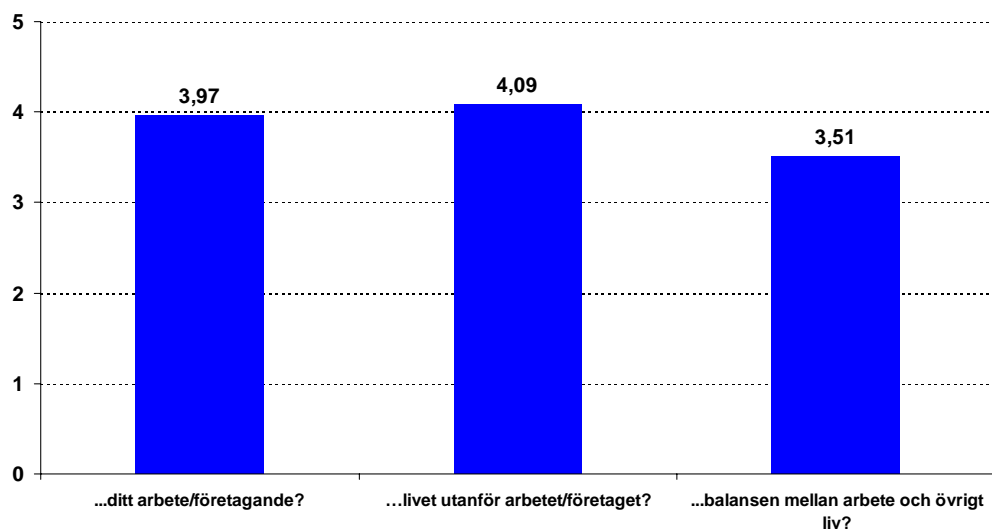
Över lag är det relativt hög status att vara företagare i dagens Sverige – i alla fall enligt företagarna själva. Endast 7 procent svarar att det är låg eller mycket låg status i deras omgivning att vara sin egen. Hälften av alla respondenter upplever att egenföretagande har hög eller mycket hög status i deras omgivning. Fyra av tio svarar att det varken är hög eller låg status (svarsalternativ 3 på den femgradiga skalan).

Graf 6: Skulle du generellt rekommendera eller avråda andra personer att starta och driva eget företag i dagens Sverige?

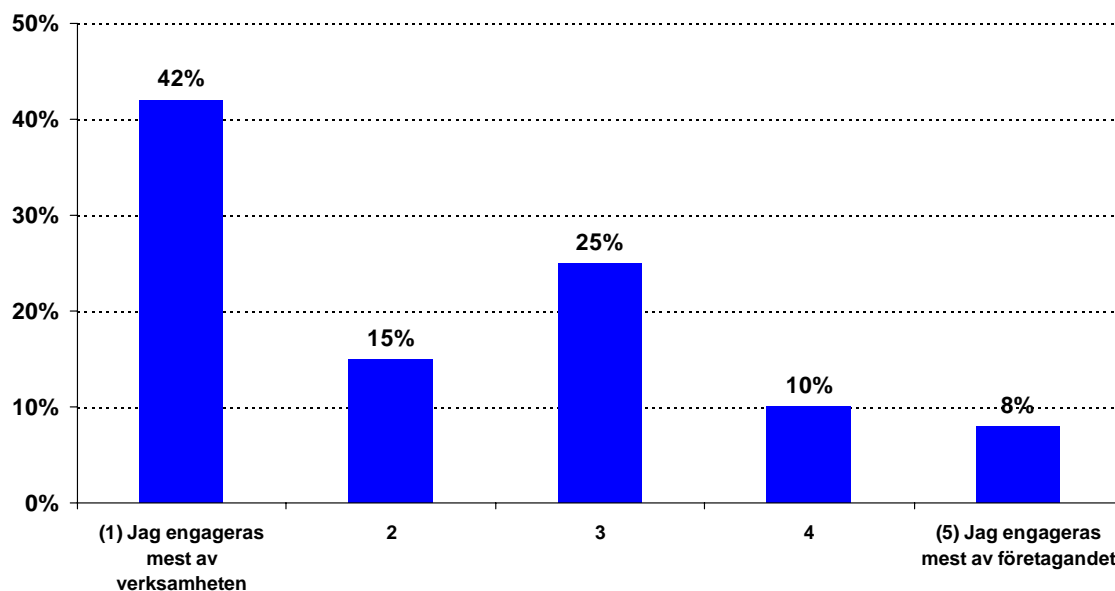
Trots kritiken mot det svenska företagsklimatet svarar hälften av landets småföretagare att de skulle rekommendera andra att starta företag i dagens Sverige. 15 procent svarar att de skulle avråda andra att bli egenföretagare.

Graf 7: Hur nöjd eller missnöjd är du för närvarande när det gäller...? Medelvärden på en skala 1-5, där 1="mycket missnöjd" och 5="mycket nöjd"

Sveriges småföretagare är över lag nöjda med sin livssituation. Särskilt nöjda är de med sitt arbete/företagande samt med livet utanför arbetet. Däremot är de mindre nöjda med balansen mellan arbete och övrigt liv. Om man jämför detta resultat med det vi fick fram när vi frågade hur mycket tid småföretagarna lägger på sitt arbete en genomsnittlig arbetsvecka, så kan man konstatera att företagarna arbetar oerhört mycket och att det sannolikt förklarar varför de saknar en riktigt bra balans i sina liv.

Graf 8: Är det företagets verksamhet och innehåll som engagerar dig mest? Eller är det själva företagandet, dvs att göra affärer och bygga bolag, som engagerar dig mest?

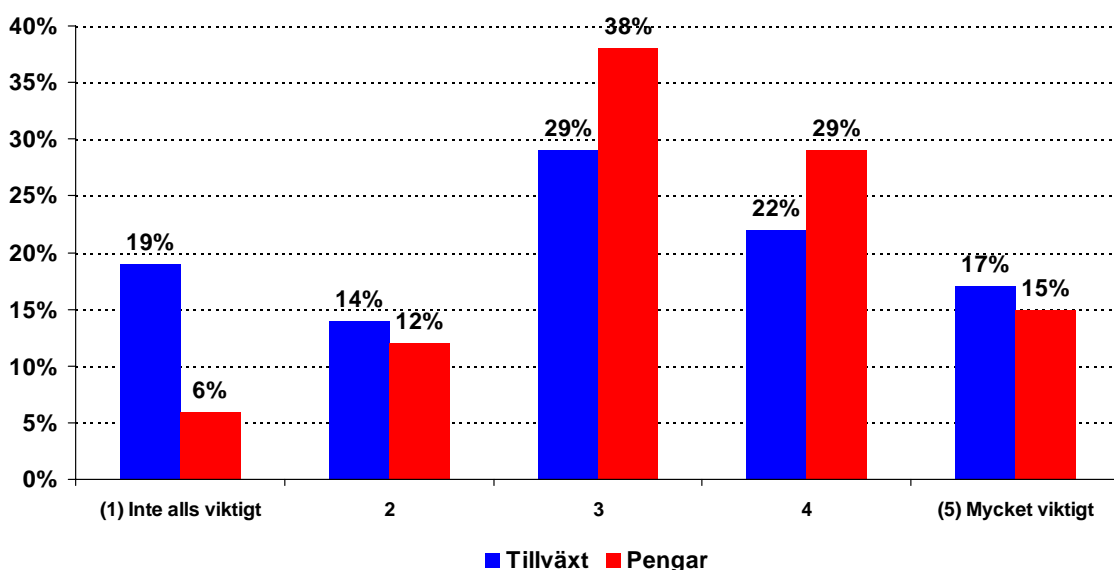

Diagrammet visar tydligt att merparten av alla småföretagare i landet engageras mer av verksamheten och innehållet i arbetet än av själva företagandet. Ofta får man en bild av att företagare skulle vara ett släkte som primärt drivs framåt av att bygga bolag och göra affärer – oberoende av vilken bransch han/hon för tillfället befinner sig i och oberoende av vilka produkter och tjänster företaget säljer. Resultatet i undersökningen förstärker alltså inte denna bild.

Graf 9: När du funderar på din framtid som företagare: Hur stor drivkraft är det för dig...

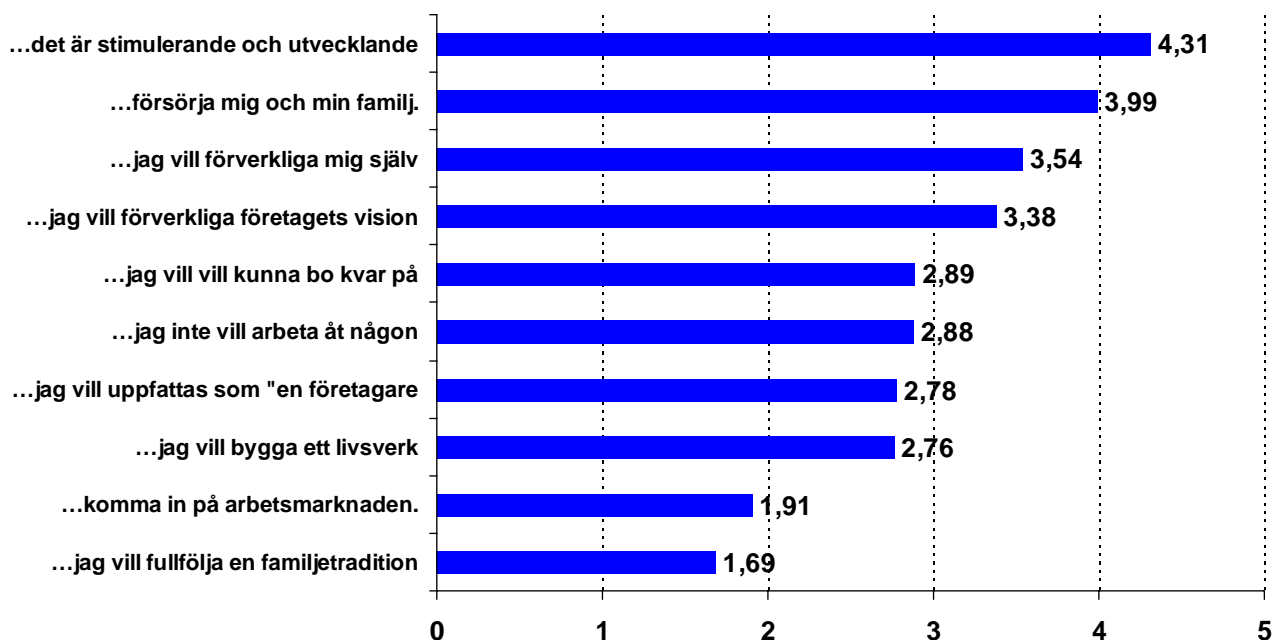
a) ...med tillväxt, dvs att bygga bolag?

b) ... att kunna tjäna mycket pengar?

Pengar är en viktigare drivkraft än tillväxt för de flesta av landets småföretagare. Det ena behöver självfallet inte utesluta det andra – snarare tvärtom. Men resultatet visar ändå vilken av dessa två aspekter det är som primärt driver småföretagarna i sitt arbete och företagande. Att inte ha tillväxt som drivkraft är relativt vanligt bland undersökningssvaren (var tredje svarar 1 eller 2 på den femgradiga skalan). Betydligt färre personer (18 procent) uppger att pengar inte är någon drivkraft för dem.

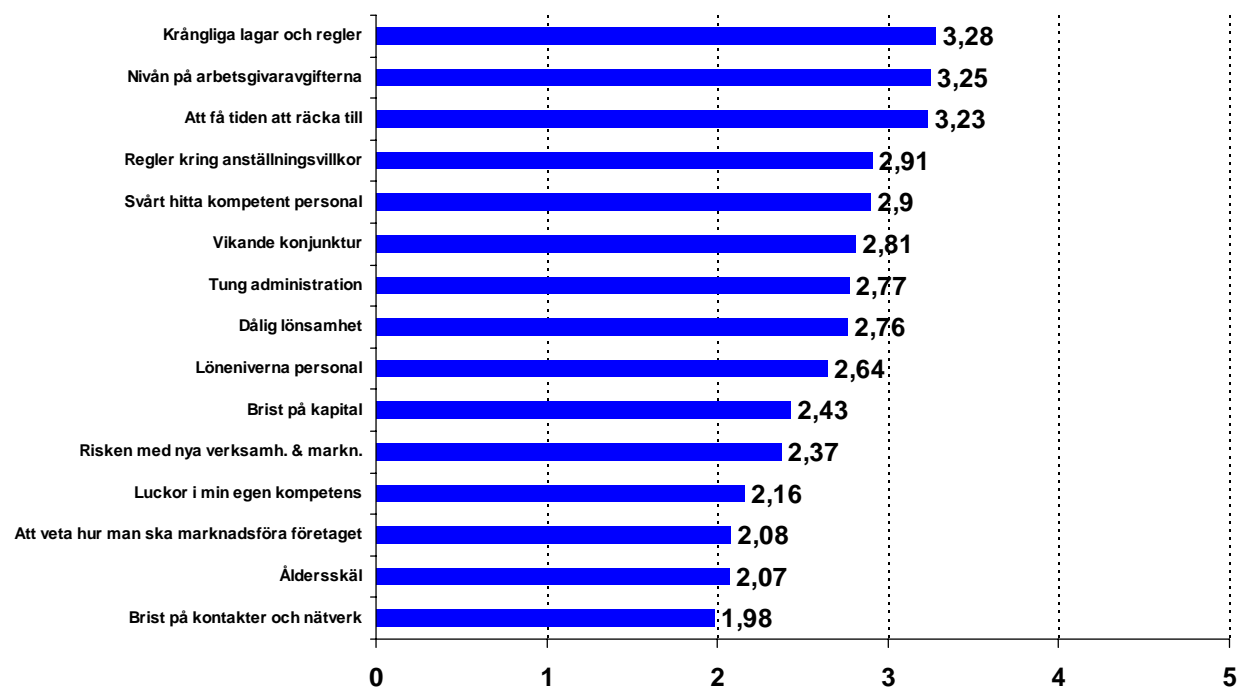
Graf 10: Småföretagarnas drivkrafter. Medelvärden på en skala 1-5, där 1="stämmer mycket dåligt" Jag driver företag för att...

De starkaste drivkrafterna bland landets småföretagare verkar vara sådana som är kopplade till företagarens fria val, d v s att han/hon valt att bli företagare för att han/hon tycker det – inte för att han/hon måste. Bortsett från behovet av att försörja sig själv och sin familj så är företagarnas starkaste drivkrafter uteslutande sådana som handlar om den egna utvecklingen och

självförverkligandet, dvs inifrånstyrda drivkrafter. Längst ner på listan hamnar mer utifrånstyrda drivkrafter; att man driver företag för att kunna komma in på arbetsmarknaden eller för att fullfölja en familjetradition. Här handlar det snarare om måsten, krav och förväntningar än att följa den inre kompassen fullt ut.

Graf 11: Upplevda hinder och utmaningar de kommande tre åren. Medelvärden på en skala 1-5, där 1="inte alls något hinder/utmaning" och 5="mycket stort hinder/utmaning"

Generellt kan man konstatera att de svenska småföretagarna inte ser särskilt många och stora hinder framför sig de kommande tre åren. De allra flesta av de uppräknade hindren/utmaningarna får värden under 3,00, dvs anses inte vara särskilt stora. Tre typer av hinder upplevs dock som klart större än övriga; krångliga lagar och regler, arbetsgivaravgifterna och den egna tidsbristen. Det finns ett släktskap mellan den egna tidsbristen och upplevelsen av att regler och lagar är krångliga. Självfallet skulle landets företagare kunna lära sig mer om alla lagar och regler, och därmed inte uppleva dem som särskilt krångliga, men de har inte tid att sätta sig in i allt som gäller. Därför står allmänna regelförenklingar högt upp på småföretagarnas önskelista. Att nivån på arbetsgivaravgifterna hämmar småföretagarnas utveckling har vi sett i många tidigare undersökningar. En sänkning av arbetsgivaravgifterna anser småföretagarna vara den näst viktigaste frågan för att skapa ett bättre företagsklimat i landet.

Olika kategorier av småföretagare

I detta avsnitt belyser vi skillnaderna mellan olika undergrupper av småföretagare. Vi kommer att ingående beskriva de fem kluster (kategorier av småföretagare) som genererades i faktor- och klusteranalysen i undersökningen.

Vi har givit varje kluster ett namn. Självfallet har denna namngivning skett subjektivt, men den speglar ändå varje klusters specifika egenskaper. De fem olika kluster som vi namngivit är: "Jobbaren", "Fixaren", "Livsnjutaren", "Arvtagaren" och "Utvecklaren". Nedan följer beskrivningar över de olika kategoriernas mest kännetecknande drag. För ytterligare information om de olika kategorierna, se bilaga 1.

"Jobbaren"

Detta kluster är det som mest påminner om genomsnittet av landets småföretagare. Jobbarens egenskaper och svar på frågorna överensstämmer väl överens med totalresultaten i undersökningen. Han är vad man skulle kunna kalla "småföretagarnas Medelsvensson".

Sammanfattning:

- 22 % av företagarna i undersökningen; 78 % män – 22 % kvinnor; Medelålder: 49 år
- Lite mindre orter, arbetarhem
- Liten andel med föräldrar som varit företagare
- Tydliga gränser mellan arbete och övrigt liv
- Skaffar kunder via personliga kontakter/nätverk
- Ytterst få som tagit in riskkapital
- Ganska få som kan tänka sig att anställa, behov av yrkesutbildad personal
- Att vara företagare: relativt låg status i omgivningen
- Skulle inte rekommendera andra att bli företagare i dagens Sverige
- Kan ofta tänka sig att bli "vanligt anställd"
- Branscher: Jobbaren finns i så gott som alla branscher, med en viss överrepresentation gällande: handel; resor, turism och fritid; utbildning; frisör; skogsbruk samt vissa konsultverksamheter
- Fritidsintressen: Ungefär samma sak som övriga småföretagare, men med extra intresse för hem & trädgård

SLUTSATS: Jobbaren ser sitt företagande primärt som ett sätt att försörja sig.

”Fixaren”

Denna kategori av småföretagare är den som relativt sett innehåller flest kvinnor. Trots detta är det en kraftig manlig dominans även inom klustret Fixaren. Snittåldern är klart lägre än i övriga kluster – strax över 40 år. Utbildningsnivån är signifikant lägre än bland småföretagare i allmänhet – endast 29 procent i klustret Fixaren har en universitets-/högskoleutbildning. I kategorin Fixaren finns extra många med utländsk bakgrund; 24 procent (jämfört med 17 procent totalt bland landets småföretagare). Fixaren driver ett relativt nystartat företag som han/hon själv är grundare av och som befinner sig i tillväxt. Fixarens företag har alltså inte ärvts eller övertagits av någon annan.

Sammanfattning:

- 32 % av företagen i undersökningen; 74 % män – 26 % kvinnor; medelålder: 41 år
- Låg utbildningsnivå, stor andel med utländsk bakgrund
- Nyetablerat företag eller i tillväxtfas, positiv bild av framtidsutsikterna
- Starkt lokalt fokus, säljer till privatpersoner, skaffar kunder via marknadsföring/försäljning (intresserad av det som händer på orten)
- Många arbetstimmar i veckan
- Många som kan tänka sig att anställa, inga krav på utbildad personal
- Att vara företagare: relativt hög status i omgivningen
- Engageras mycket av ”företagandet” och vill engagera sig i samhällsutvecklingen
- Hög nivå av drivkraften ”pengar” samt riskbenägen
- Har alltid sett på sig själv som egenföretagare och vill bygga ett livsverk med sitt företag
- Branscher: restaurang; godstransporter; handel; taxi; bygg & rivning; frisör; lokalvård; vissa konsultverksamheter
- Fritidsintressen: Familj, barn, barnbarn, umgås med vänner, motorsport, film/bio

SLUTSATS: Ansvarstagande företagare som reder sig själv och är en stöttepelare i lokalsamhället.

”Livsnjutaren”

Livsnjutaren är den äldsta småföretagaren med en snittålder strax över 58 år. Det är något fler män i detta kluster än i småföretagargruppen i sin helhet. Utmärkande för dem som ingår i gruppen Livsnjutaren är att de har en högre utbildningsnivå än många andra småföretagare och att förhållandevis många har vuxit upp i akademikerhem. Det finns en överrepresentation av Livsnjutare i storstadsområdena, särskilt i Stockholm.

Sammanfattning:

- 15 % av företagarna i undersökningen; 79 % män – 21 % kvinnor; medelålder: 58 år
- Hög utbildningsnivå, akademikerhem, storstad (särskilt Stockholmsområdet)
- Enmansföretag, nästan bara tjänsteföretag
- Fler företag i avvecklingsfas, ytterst få som kan tänka sig att anställa, ganska liten omsättning
- Få arbetstimmar i veckan, har inte annat arbete vid sidan om
- Säljer till privata företag – inte till privatpersoner, kunderna finns även internationellt
- Kan inte tänka sig att bli ”vanligt anställd”
- Tydliga gränser mellan arbete och övrigt liv, mycket nöjd med arbetet/företagandet
- Engageras mest av verksamheten/innehållet
- Mycket låg nivå av drivkraften ”tillväxt” och drivkraften ”pengar”, inte riskbenägen
- Branscher: teknisk konsultverksamhet; konsultverksamhet inom organisation, information etc; IT-konsultverksamhet; bokföring, redovisning, revision
- Fritidsintressen: Läger mycket tid på fritidsaktiviteter, såsom resor, natur, skog, fjäll och vildmark, hem & trädgård, läsa böcker, golf, båtar, segling, skärgård, kultur (konst, teater etc), musik, föreningsliv

SLUTSATS: Arbetar med företagandet som något lustfyllt, som inte görs på heltid, och planerar ofta en nedtrappning de närmaste åren.

”Arvtagaren”

Arvtagaren är det mest mansdominerade klustret bland småföretagarna. Genomsnittsåldern överensstämmer väl med landets småföretagare i allmänhet och ligger strax under 50 år. Det finns i princip inga personer alls med utländsk bakgrund bland Arvtagarna. De som ingår i klustret Arvtagaren avviker en hel del från övriga småföretagare. Den största skillnaden är att så många Arvtagare, precis som namnet antyder, har ärvt eller på annat sätt övertagit företaget. Så många som 89 procent i denna kategori av småföretagare har svarat att den ena eller båda föräldrarna är/var företagare. Det rör sig alltså huvudsakligen om olika typer av familjeföretag, företrädesvis jordbruk, som startades för länge sedan och som nu är väletablerade bolag.

Sammanfattning:

- 13 % av alla småföretagare i undersökningen; 85 % män – 15 % kvinnor; medelålder: 49 år
- Låg utbildningsnivå, övervägande svensk bakgrund, glesbygd, jordbrukar - eller företagarhus, extra många till höger politiskt
- Mycket stor andel med föräldrar som varit företagare, tagit över verksamheten
- Säljer till privata företag, kunderna finns i Sverige – inte internationellt
- Starkt lokalt fokus (intresserad av det som händer på orten), lokala underleverantörer
- Ganska få som kan tänka sig att anställa, inga krav på utbildad personal
- Otydliga gränser mellan arbete och övrigt liv
- Att vara företagare: något lägre status i omgivningen
- Har alltid sett på sig själv som egenföretagare, upplever ett ansvar mot andra att driva företaget vidare och vill bygga ett livsverk med sitt företag
- Känner viss oro inför framtiden (ser vissa hinder för företaget/företagandet)
- Stark koncentration i några få branscher. Man hittar särklassigt flest av dessa småföretagare inom jord- och skogsbruket, men även bland landets åkerier (branschen godstransporter).
- Fritidsintressen: Arbete och fritid flyter ofta ihop, men han ägnar framför allt sin fritid till att umgås med familjen, vara i natur, skog, fjäll, vildmark, jaga och fiska, meka med bilar, utöva olika action-, kamp- eller äventyrssporter, dansa

SLUTSATS: Är födda in i företaget och drivs av att fullfölja en familjetradition genom att driva familjeföretaget vidare.

”Utvecklaren”

Utvecklaren är en lite äldre småföretagare . Personerna i detta kluster har växt upp i tjänstemannahem och har idag själva en hög utbildningsnivå. Många av dessa företag har tagit in externt riskkapital någon gång under resan – antingen i samband med starten av bolaget eller för att kunna finansiera någon nysatsning. Rent allmänt kan man säga att Utvecklaren är en riskbenägen person.

Sammanfattning:

- 18 % av företagarna i undersökningen; 76 % män – 24 % kvinnor; medelålder: 55 år
- Hög utbildningsnivå, tjänstemannahem, relativt många i storstäderna, extra många till höger politiskt
- Grundare tillsammans med andra, många anställda, extra många AB (få enskilda firmor)
- Ganska många arbetstimmar i veckan, har inte annat arbete vid sidan om
- Ganska stor omsättning och bra lönsamhet idag, kunderna finns även internationellt
- Många som tagit in riskkapital, många med ambitionen att sälja/överlåta verksamheten
- Ganska många som kan tänka sig att anställa, krav på akademiskt utbildad personal
- Att vara företagare: hög status i omgivningen, engageras mer än de andra grupperna ”företagandet”, riskbenägen
- Kan absolut inte tänka sig att bli ”vanligt anställd”, har alltid sett på sig själv som egenföretagare och vill att företaget ska finnas kvar även när personen slutar
- Positiv bild av framtidsutsikterna, skulle rekommendera andra att bli företagare i dagens Sverige
- Branscher: konsultverksamhet inom organisation, information etc; teknisk konsultverksamhet; värme & sanitet; godstransporter
- Fritidsintressen: resor, musik, sommarstugan, skidåkning, mat & dryck

SLUTSATS: Framtidens storföretagare som har en stark företagidentitet och ser möjligheter snarare än hinder.

Drivkrafter och hinder hos småföretagsgrupperna

Alla småföretag fyller olika funktioner i samhället, och har olika ambitioner – men är alla viktiga för att vårt glesbefolkade land ska fungera. Som har framkommit av vår undersökning är Sveriges småföretagare inte en homogen grupp, utan landets företagare både driver sina företag av olika orsaker och ser olika hinder för sitt framtida företagande – även om det givetvis finns många likheter också.

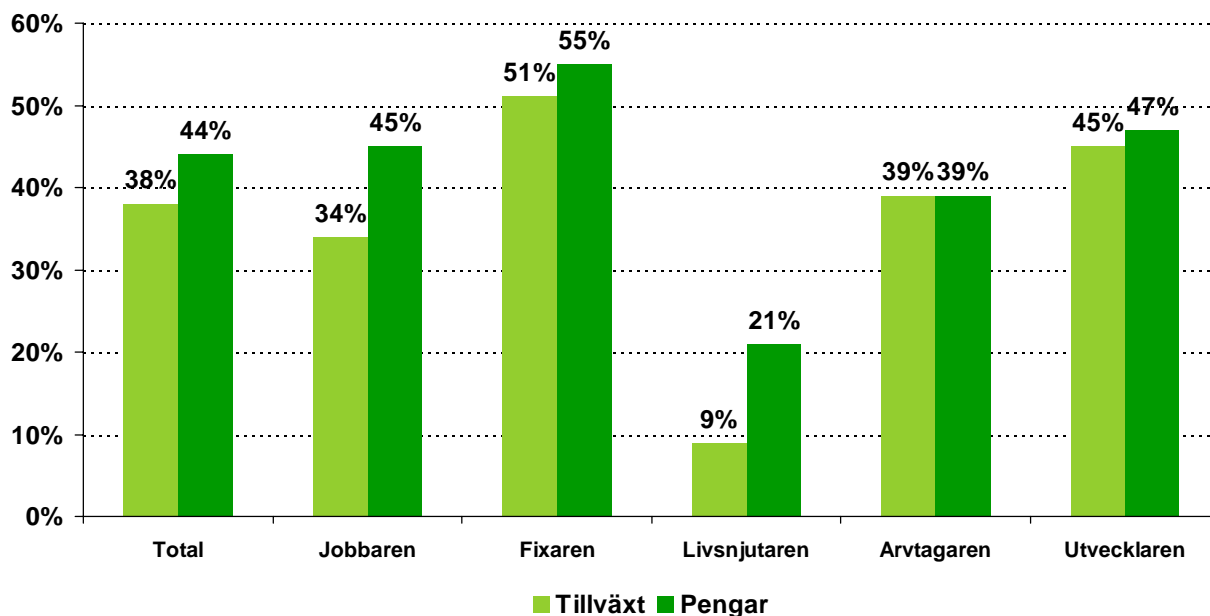
Ett viktigt syfte med undersökningen är att underlätta förståelsen för dessa olika småföretagargrupper drivkrafter och upplevda svårigheter. Denna förståelse är av avgörande betydelse när ett företagsklimat som även gynnar små företag ska skapas i Sverige – vilket ju är regeringens ambition. Ytterligare en viktig aspekt att ha i åtanke är att många företagare som idag tillhör en av dessa fem grupper kanske delvis tillhör en annan grupp, eller kanske kommer att tillhöra en annan grupp längre fram, beroende på företagarens och företagens utveckling.

När det gäller drivkrafter kunde vi se i graf 9 att det bland företagarna i undersökningen generellt sett är vanligare att man drivs av pengar än av tillväxt. Om vi delar upp dessa drivkrafter enligt de olika småföretagsgrupperna ser vi att det framför allt är Fixarna och Utvecklarna som drivs av tillväxt, medan det är något mer jämnt fördelat gällande drivkraften pengar.

Graf 12: När du funderar på din framtid som företagare: Hur stor drivkraft är det för dig...

- a) ...med tillväxt, dvs att bygga bolag?
- b) ... att kunna tjäna mycket pengar?

Andel som svarat "mycket viktig drivkraft" samt "viktig drivkraft". Uppdelat på företagskategori.

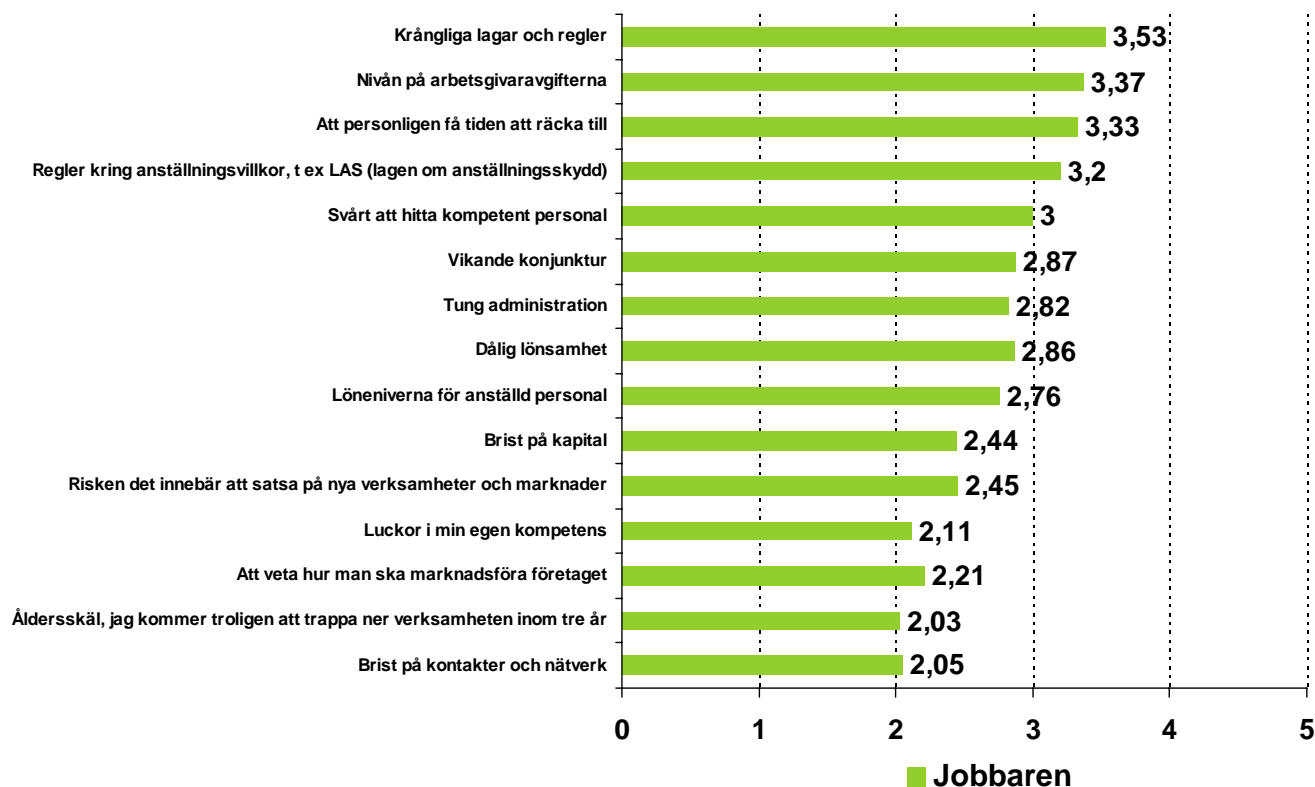

När det gäller övriga drivkrafter är det tydligt att både Arvtagarna, Fixarna och Utvecklarna har som mål att företaget ska finnas kvar när de själva slutar. Samma tre grupper är också mest stolta över att skapa arbetstillfällen genom sitt företagande och har alltid sett sig som egenföretagare. Se bilaga 2 för en grafsammanställning av de olika företagargruppernas övriga drivkrafter.

Upplevda hinder grupp för grupp

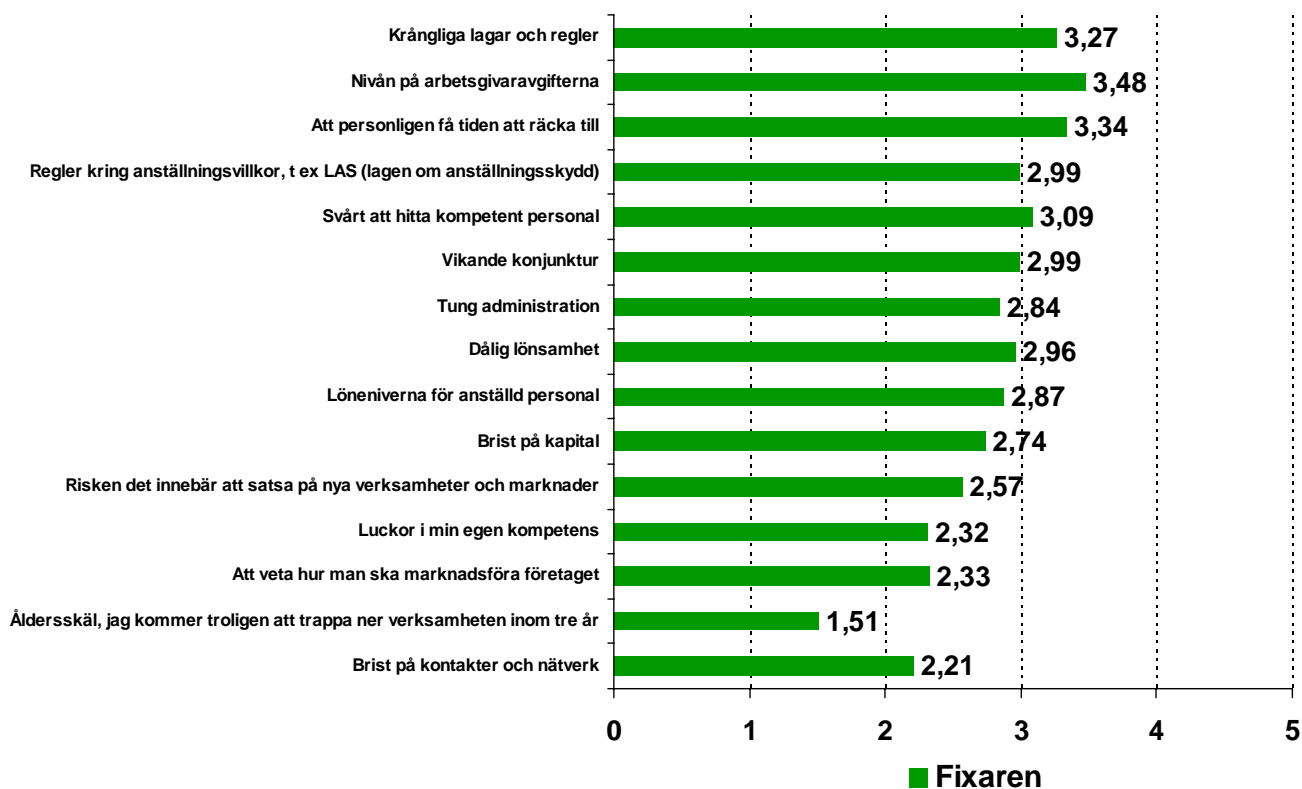
Både gruppen Jobbaren och Livsnjutaren hamnar generellt sett lägre gällande de drivkrafter som man vanligen förknippar med egenföretagare – men de har ju icke desto mindre valt att starta och driva ett företag till skillnad från den absoluta majoriteten svenskar. För Livsnjutarna är företagandet ofta i en annan fas jämfört med de andra grupperna – vilket är en viktig förklaring till att de inte hamnar så högt gällande drivkrafter. Gällande Jobbarna däremot utgör de en grupp som generellt sett inte är lika motiverade eller övertygade företagare som de andra grupperna, och som även i större utsträckning kan tänka sig att bli anställda igen. Eftersom även dessa grupper är viktiga för Sveriges framtida försörjning, och ofta finns på mindre orter, är det extra viktigt att undersöka vilka hinder de ser för sitt företagande och hur man kan åtgärda dessa. I grafen nedan kan vi se att Jobbaren i större utsträckning än de andra grupperna ser reglerna kring arbetsskydd (LAS) som ett stort problem. Generellt sett hamnar Jobbarna över genomsnittet (se graf 11) gällande många hinder och utmaningar; såsom krångliga lagar och regler, nivån på arbetsgivaravgifterna, att få tiden att räcka till, dålig lönsamhet, samt lönenivåerna för personalen.

Graf 13: Upplevda hinder och utmaningar de kommande tre åren för Jobbarna. Medelvärden på en skala 1-5, där 1="inte alls något hinder/utmaning" och 5="mycket stort hinder/utmaning"

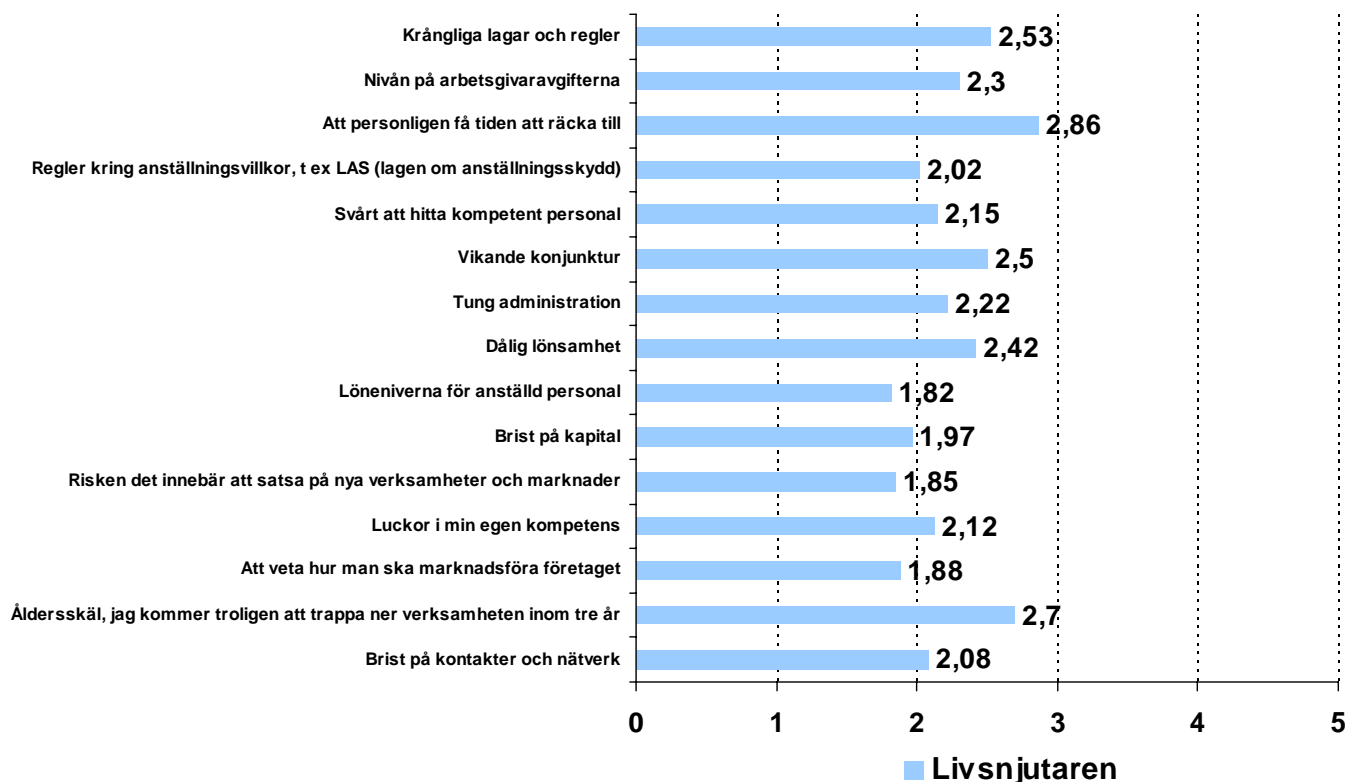
När det gäller Fixarna, som generellt sett är väldigt motiverade företagare, är det största hindret nivån på arbetsgivaravgifterna. Fixaren-företagaren ser gärna att verksamheten växer, men är också mån om marginalerna, pengar är en viktig drivkraft. Fixaren lever i huvudsak på en lokal marknad och verkar inom olika servicerelaterade branscher, som av naturliga skäl är arbetskraftsintensiva. Fixarna hamnar även högst bland samtliga grupper gällande risk för vikande konjunktur, lönenivåerna för personalen, brist på kapital, risken med nya satsningar, att veta hur man marknadsför sig samt brist på kontakter och nätverk.

Graf 14: Upplevda hinder och utmaningar de kommande tre åren för Fixarna. Medelvärden på en skala 1-5, där 1="inte alls något hinder/utmaning" och 5="mycket stort hinder/utmaning"

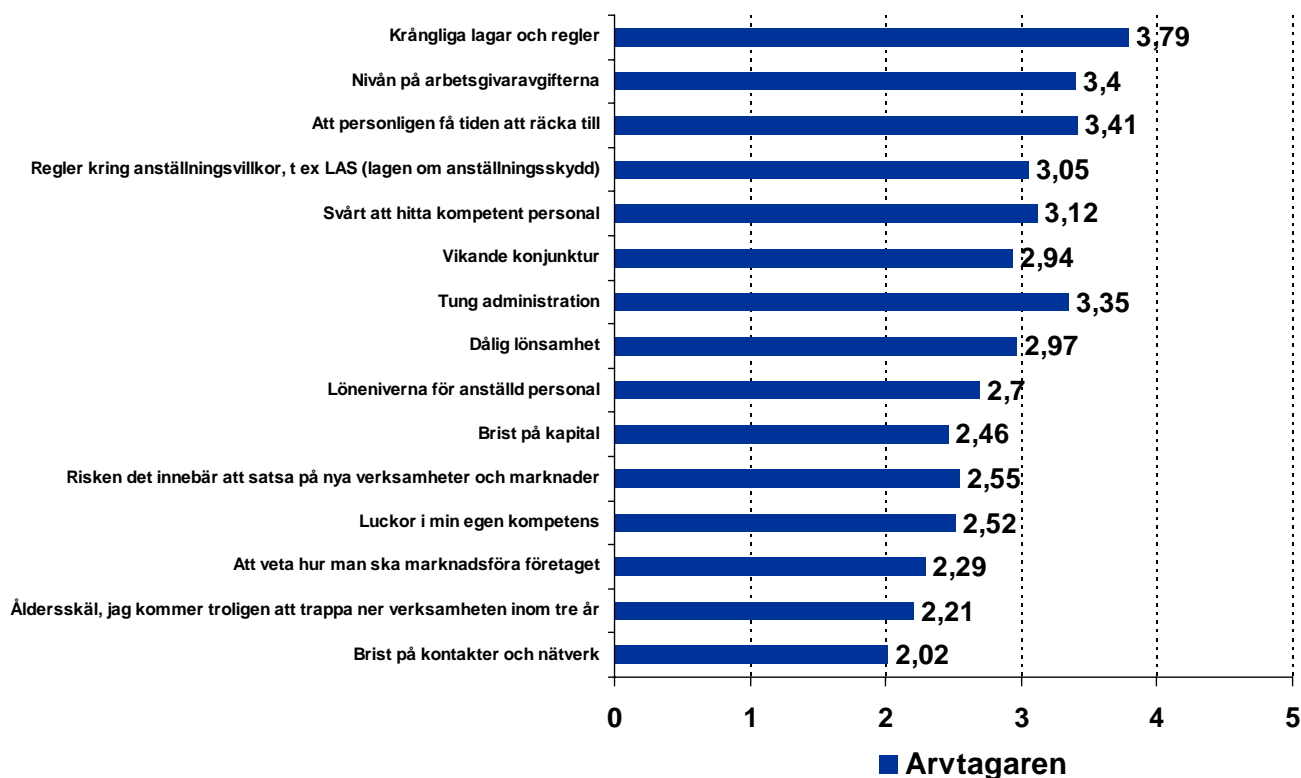
Livsnjutarna hamnar generellt sett lägre gällande samtliga hinder – det som upplevs som det största hindret är att få tiden att räkna till. De är ofta enmansföretagare i tjänstenäringar och kommer i de flesta fall inte att växa genom att anställa. Fler Livsnjutare än andra företagare i undersökningen upplever den egna åldern som en framtida utmaning.

Graf 15: Upplevda hinder och utmaningar de kommande tre åren för Livsnjutarna. Medelvärden på en skala 1-5, där 1="inte alls något hinder/utmaning" och 5="mycket stort hinder/utmaning"

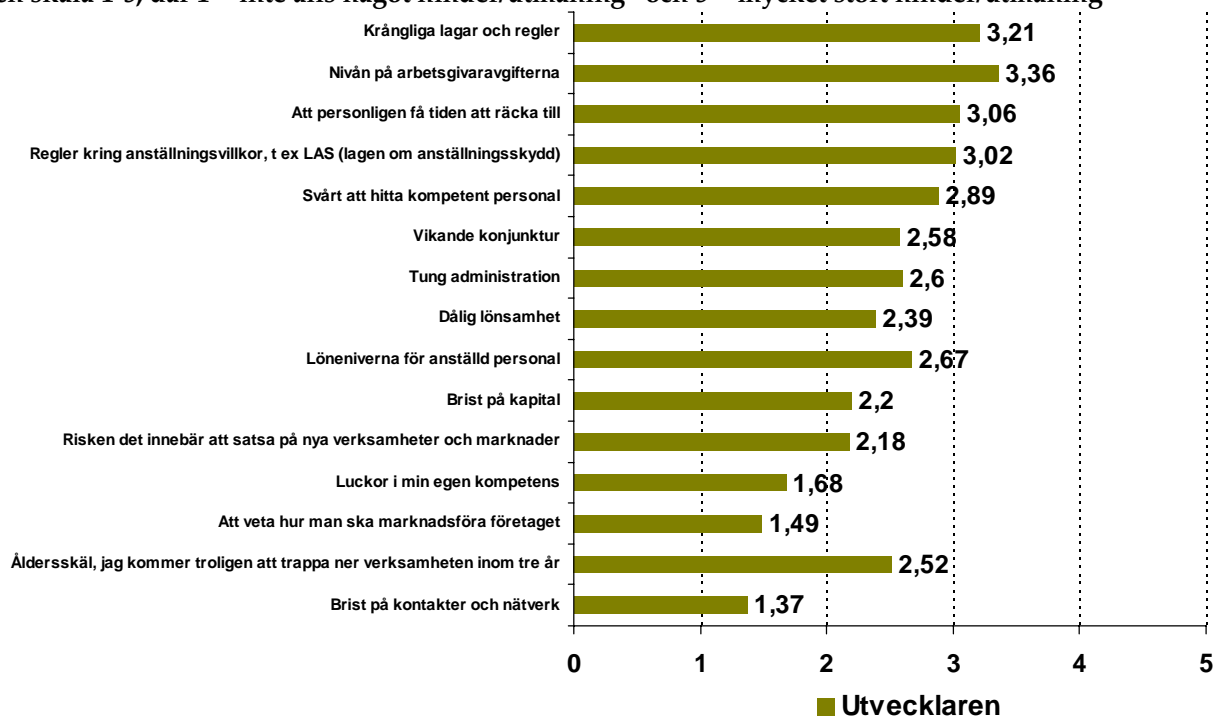
För Arvtagarnas del är regelkrångel och byråkrati ett avgörande hinder. Det är kombination av att mycket av jordbruksnäringen är tungt reglerad och delvis beroende av olika slags bidragsrelaterade regelverk. Den genomsnittlige Arvtagar-företagaren har inte skaffat sig någon högre utbildning, utan har ofta fokuserat på att ta över familjens företag, ofta en gård eller ett skogsbruk. Här finns många av dem som ger oss öppna landskap och bidrar till den lokala ekonomin på den svenska landsbygden. Dessa företag uppger även i högre utsträckning än de övriga grupperna dålig lönsamhet som ett framtida hinder; liksom svårighet att få tiden att räcka till och att hitta kompetent personal, samt luckor i den egna kompetensen.

Graf 16: Upplevda hinder och utmaningar de kommande tre åren för Arvtagarna. Medelvärden på en skala 1-5, där 1="inte alls något hinder/utmaning" och 5="mycket stort hinder/utmaning"

Slutligen, en grupp som utmärker sig genom att de vill bygga framtida storföretag – Utvecklarna. Nivån på arbetsgivaravgifterna hamnar högst på hinderlistan, vilket är naturligt eftersom de vill växa och ofta är i en arbetskraftsintensiv tjänstesektor, där höga lönekrav driver upp arbetsgivaravgifterna. LAS uppfattas också något mer som ett hinder i denna grupp

Graf 17: Upplevda hinder och utmaningar de kommande tre åren för Utvecklarna. Medelvärden på en skala 1-5, där 1="inte alls något hinder/utmaning" och 5="mycket stort hinder/utmaning"

Bilaga 1

Ytterligare beskrivningar av småföretagskategorierna

”Jobbaren”

Detta kluster är det som mest påminner om genomsnittet av landets småföretagare. Jobbarens egenskaper och svar på frågorna överensstämmer väl överens med totalresultaten i undersökningen. Han är vad man skulle kunna kalla ”småföretagarnas Medelsvensson”.

Många Jobbare bor på lite mindre orter. Det är förhållandevis få Jobbare som har föräldrar som är/varit företagare, och en stor andel uppger att de kommer från ett arbetarhem. De är ensamma grundare av sitt företag och ytterst få i detta kluster har tagit in något externt riskkapital för att starta eller utveckla bolaget. De är inte heller särskilt pigga på att anställa ytterligare någon eller några medarbetare. Om de ändå ska anställa någon så handlar det primärt om en person med praktisk yrkesutbildning snarare än med teoretisk högskoleutbildning. Jobbaren skaffar sig huvudsakligen kunder via personliga kontakter och nätverk – inte genom marknadsföring och reklam.

Jobbaren är den kategori av småföretagare vars arbetsdag mest påminner om en ”vanlig” anställd. Han har förhållandevis tydliga gränser mellan arbete och övrigt liv och han kan ofta tänka sig att bli vanligt anställd igen – han är inte född till egenföretagare. I Jobbarens omgivning är det inte heller särskilt hög status att vara egenföretagare.

Totalt sett är Jobbaren inte helt nöjd med sitt arbete/företagande. Han är inte heller fullt ut tillfreds med balansen mellan arbete och övrigt liv, och han skulle inte i så stor utsträckning rekommendera andra att bli egenföretagare i dagens Sverige.

”Fixaren”

Denna kategori av småföretagare är den som relativt sett innehåller flest kvinnor. Trots detta är det en kraftig manlig dominans även inom klustret Fixaren. Snittåldern är klart lägre än i övriga kluster – strax över 40 år. Utbildningsnivån är signifikant lägre än bland småföretagare i allmänhet – endast 29 procent i klustret Fixaren har en universitets-/högskoleutbildning.

I kategorin Fixaren finns extra många med utländsk bakgrund; 24 procent jämfört med 17 procent totalt bland landets småföretagare. Fixaren driver ett relativt nystartat företag som han/hon själv är grundare av och som befinner sig i tillväxt. Fixarens företag har alltså inte ärvts eller övertagits av någon annan.

En starkt utmärkande egenskap för Fixaren är att han/hon arbetar mycket. Arbetsveckan är mycket lång och trots det har Fixaren ofta något annat arbete vid sidan av det egna företaget. Utöver detta är Fixaren också engagerad i utvecklingen av lokalsamhället – en typisk ”spindeln i nätet”. I Fixarens omgivning är det förhållandevis hög status att vara sin egen.

Fixaren har höga ambitioner - han/hon vill expandera sin verksamhet och det finns en stor vilja att anställa nya medarbetare i takt med att bolaget växer. De personer som Fixaren kommer att anställa behöver inte nödvändigtvis ha någon formell utbildning – företagets verksamhet kräver sällan det. Fixaren känner sig stolt över att skapa arbetstillfällen på orten. Fixaren känner en stark ansvarskänsla, och det är en drivkraft att skapa arbetstillfällen och att bygga ett livsverk. Fixaren har i större utsträckning än andra grupper startat företag för att kunna bo kvar på orten eller för att komma in på arbetsmarknaden.

Personerna i detta kluster är ofta riskbenägna och vill prova allt som ger dem ett rikare liv. De engageras mer av företagandet, d v s av att göra affärer och bygga bolag, än av själva verksamheten och innehålllet. De har en stark företagaridentitet och ser sitt företagande som ett sätt att förverkliga sig själva. De har också en positiv bild av företagets framtidsutsikter, men ser också att de offensiva satsningarna kan skapa en hel del hinder som de måste ta sig över. Så trots den i grunden mycket positiva inställningen till framtiden finns det också inslag av oro hos Fixaren.

Utmärkande för Fixarens företag är att de säljer sina produkter och tjänster till privatpersoner. Kunderna finns lokalt och till skillnad från många andra småföretagare så skaffar sig Fixaren kunder genom marknadsföring/försäljning – inte bara via personliga kontakter och nätverk.

”Livsnjutaren”

Livsnjutaren är den äldsta småföretagaren med en snittålder strax över 58 år. Det är något fler män i detta kluster (79 procent) än i småföretagargruppen i sin helhet. Utmärkande för dem som ingår i gruppen Livsnjutaren är att de har en högre utbildningsnivå än många andra småföretagare och att förhållandevis många har vuxit upp i akademikerhem. Det finns en överrepresentation av Livsnjutare i storstadsområdena, särskilt i Stockholm.

Livsnjutarens ålder indikerar att företaget startades för ganska länge sedan. Idag är många av dessa företag väletablerade och i flera fall uppger Livsnjutarna att deras företag t o m befinner sig i avvecklingsfas. Livsnjutaren startade själv företaget en gång i tiden – ensam eller tillsammans med annan/andra. Ytterst få Livsnjutare har arvt eller på annat sätt övertagit en fungerande verksamhet.

Idag driver Livsnjutaren ett enmansföretag – endast ett fåtal av dessa företag har några anställda utöver ägaren. Livsnjutaren har inte heller några planer på att anställa några nya medarbetare i företaget. Men om han ändå, mot förmodan, skulle göra det så skulle nästan bara personer med akademisk utbildning komma i fråga. Företagets verksamhet bygger nämligen på medarbetarnas teoretiska kunskaper och datoranvändandet ligger på en högre nivå än i de flesta andra småföretag. Det finns en överrepresentation av handelsbolag i detta kluster och de allra flesta Livsnjutar-företag producerar och säljer tjänster – inte varor. Det är också tydligt att Livsnjutaren driver ett företag som inte har särskilt fysiskt krävande verksamhet.

Livsnjutaren driver ett business-to-business-företag med kunder i den privata och offentliga sektorn. Ytterst få Livsnjutar-företag har privatpersoner som kunder. Livsnjutaren har förhållandevis många internationella kunder och han skaffar sig dessa kunder via personliga kontakter och nätverk – inte genom marknadsföring och reklam.

Det mest utmärkande draget hos Livsnjutarna är att de prioriterar fritid och fritidsaktiviteter högt. De är inte beredda att ”arbeta ihjäl sig” – det har de kanske redan gjort under sina många år i arbetslivet. Många Livsnjutare har börjat trappa ner och arbetar inte överdrivet många timmar i veckan. Ytterst få Livsnjutare har något annat arbete vid sidan om det egna företaget.

Eftersom Livsnjutaren inte satsar särskilt hårt på sitt arbete och företagande så är inte heller omsättningen särskilt hög idag. Han tycker inte att företagets lönsamhet är något att skryta med, men han har ändå inga planer på att förändra verksamheten. Istället ser han framför sig att han fortsätter driva verksamheten som idag i några år till. Eftersom det knappast finns någon annan person som sedan kommer att ta över verksamheten så upplever Livsnjutaren inte att företaget har några egentliga framtidsutsikter. Detta ser han dock inte som något egentligt problem, utan som en naturlig utveckling. Många Livsnjutare har säkert redan byggt upp en trygg privatekonomi och känner därför ingen som helst oro inför framtiden.

Över lag är Livsnjutaren mycket nöjd med sitt liv, såväl gällande arbetet som fritiden – samt även balansen mellan dessa båda. Han ser till att sätta upp tydliga gränser mellan arbete och övrigt liv och han kostar på sig att lägga mycket tid på olika fritidsaktiviteter.

Han har idag inga starka drivkrafter i sitt företagande. Varken pengar eller tillväxt motiverar honom särskilt mycket längre. Det som engagerar honom mest idag är istället själva verksamheten, d v s arbetets innehåll. Företagandet, d v s att göra affärer och bygga bolag, känns inte alls lika engagerande för Livsnjutaren. Han är inte heller särskilt riskbenägen.

För Livsnjutaren är egenföretagande det enda tänkbara sättet att arbeta idag. Han trivs mycket bra med friheten som egen och han kan absolut inte tänka sig att bli "vanligt anställd". Han tvekar inte heller att rekommendera andra personer att bli företagare i dagens Sverige.

"Arvtagaren"

Arvtagaren är det mest mansdominerade klustret bland småföretagarna – endast 15 procent i denna kategori är kvinnor. Genomsnittsåldern överensstämmer väl med landets småföretagare i allmänhet och ligger strax under 50 år. Det finns i princip inga personer alls med utländsk bakgrund bland Arvtagarna.

De som ingår i klustret Arvtagaren avviker en hel del från övriga småföretagare. Den största skillnaden är att så många Arvtagare, precis som namnet antyder, har ärvt eller på annat sätt övertagit företaget. Så många som 89 procent i denna kategori har svarat att den ena eller båda föräldrarna är/var företagare. Det rör sig alltså huvudsakligen om olika typer av familjeföretag, företrädesvis jordbruk, som startades för länge sedan och som nu är väletablerade bolag. Förhållandevis många av dessa företag har någon gång tagit in riskkapital i bolaget.

Många av Arvtagarna bor i glesbygden och utbildningsnivån är mycket låg. Företagarna i detta kluster använder inte datorn lika ofta och mycket som övriga småföretagare. Arbetet är istället fysiskt krävande och det som produceras och säljs är varor – inte tjänster. Utbildningskraven är generellt låga för dem som arbetar i Arvtagarens företag.

Det är också tydligt att dessa familjeföretag är starkt lokalt och nationellt orienterade. Underleverantörerna kommer från närliggande orter medan kunderna finns runt om i hela landet. I princip inga Arvtagar-företag har någon internationell verksamhet eller försäljning. Den absoluta merparten av alla kunder finns i den privata företagssektorn – endast ett fåtal Arvtagare säljer till privatpersoner eller till den offentliga sektorn.

För Arvtagaren är det helt naturligt och självklart att vara egenföretagare. Han har växt upp i ett jordbrukar-/företagarhem och ser på sig själv som en företagare i själ och hjärta. Arvtagaren påpekar dessutom att eget företag i princip är det enda sättet att bedriva verksamhet inom hans bransch.

Hans företagidentitet i kombination med verksamhetens karaktär (i många fall jord- eller skogsbruk) leder till att gränserna mellan arbete och övrigt liv suddas ut. Arvtagarna driver typiska livsstilsföretag och det är inte många inom denna småföretagarkategori som kan tänka sig att bli "vanligt anställd."

Arvtagaren upplever att det är relativt låg status i hans omgivning att vara egenföretagare. Själv är han inte heller helt nöjd med sitt arbete/företagande, och han skulle inte direkt rekommendera andra att starta och driva företag i dagens Sverige. Att expandera verksamheten genom att anställa någon eller några medarbetare känns inte heller så lockande för Arvtagaren.

Även om han inte har några stora tillväxtplaner så känner han ett stort ansvar gentemot familjen och omgivningen att driva företaget vidare. Han driver företaget för att kunna försörja sig och sin familj idag, men hans tydliga mål är samtidigt att företaget ska finnas kvar när han själv slutar.

Att han genom sitt företagande skapar arbetstillfällen på orten är något som Arvtagaren är stolt över. Han har generellt ett starkt lokalt fokus och är betydligt mer intresserad av det som händer på orten än det som händer runt om i världen. En viktig drivkraft i företagandet är just att kunna bo kvar på orten.

Politiskt står han långt till höger, men är ändå inte särskilt lockad av att engagera sig i samhällsutvecklingen. Och när det gäller den tekniska utvecklingen i samhället kan han ibland känna sig helt maktlös.

Samtidigt som han känner ett stort ansvar att fullfölja en familjetradition så kan han känna en viss oro inför framtiden. Han ser en hel del hinder och utmaningar torna upp sig och han känner sig inte helt trygg i hur han som företagare ska hantera dessa problem framöver.

”Utvecklaren”

Utvecklaren är en lite äldre småföretagare (snittålder strax över 55 år). Fördelningen mellan kvinnor och män stämmer väl överens med fördelningen bland landets samtliga småföretagare; ungefär var fjärde Utvecklare är kvinna.

Personerna i detta kluster har växt upp i tjänstemannahem och har idag själva en hög utbildningsnivå. Det finns en överrepresentation av Utvecklare i storstäderna, utan att det för den skull är fritt från denna småföretagartyp på mindre orter.

Det visar sig att det inte enbart är Utvecklaren som är lite äldre än snittet av landets småföretagare – även hans/hennes företag har några år på nacken. När bolaget startades en gång i tiden var det ofta flera ”Utvecklare” som tillsammans grundade det. Många av dessa företag har tagit in externt riskkapital någon gång under resan – antingen i samband med starten av bolaget eller för att kunna finansiera någon nysatsning. Rent allmänt kan man säga att Utvecklaren är en riskbenägen person.

Idag har Utvecklarens företag relativt många anställda och bolagsformen är så gott som alltid aktiebolag. Företaget är idag väletablerat och Utvecklaren har en tydlig ambition att i framtiden kunna sälja/överlåta verksamheten till någon annan ägare.

Utvecklaren driver inte sitt företag enbart för att ha en meningsfull sysselsättning för stunden, utan han/hon vill, som namnet antyder, hela tiden utveckla verksamheten och medarbetarna. Målet är att företaget ska finnas kvar även när Utvecklaren själv inte längre är aktiv.

Utvecklaren är en senior person som tidigare arbetade i ett storföretag, men som tröttnade på det och därför startade eget. Innerst inne har Utvecklaren alltid sett sig själv som egenföretagare även om han/hon först skaffade sig gedigen erfarenhet som anställd innan företagardrömmarna förverkligades. Idag kan Utvecklaren absolut inte tänka sig att bli ”vanligt anställd” igen – han/hon blev ju företagare för att kunna styra mer över sitt eget liv och förverkliga sina drömmar.

Det blir ofta långa och intensiva arbetsveckor för Utvecklaren – det finns alltid mycket att göra i företaget och nya utmaningar att ta tag i. Det finns därför inte tid för något annat arbete vid sidan om det egna företaget.

Utvecklaren är totalt sett mycket nöjd med sin livssituation. Han trivs mycket bra med arbetet/företagandet och även fritiden ger han högt betyg åt. Kanske skulle han önska sig lite mer tid och därmed bättre balans mellan arbete och övrigt liv, men det handlar inte om något stort problem. Utvecklaren tvekar inte att rekommendera andra att starta och driva eget företag i dagens Sverige, och han upplever dessutom att det är relativt hög status att vara egenföretagare. Politiskt står Utvecklaren ganska långt åt höger.

Företagets kunder finns ofta utomlands – Utvecklaren är den mest internationellt orienterade av de olika småföretagartyperna. Bolagets omsättning är förhållandevis hög och lönsamheten är god. Även när Utvecklaren blickar in i framtiden så är han optimist – företagets framtidsutsikter är mycket goda och han är inte särskilt orolig för att något ska gå snett.

Det finns bland Utvecklarna en generellt positiv inställning till att anställa nya medarbetare. De ställer dock höga krav på dessa personer; de bör ha en akademisk utbildning för att vara intressanta att anställa. I vissa fall krävs det t o m att personen i fråga har forskat vidare efter examen. Inte helt oväntat så är datoranvändandet på Utvecklarens företag intensivt och centralt för verksamheten.

Med den förhållandevis omfattande verksamhet som Utvecklaren har byggt upp så känner han å ena sidan stolthet över att skapa arbetstillfällen, å andra sidan ett ansvar gentemot andra att driva företaget vidare.

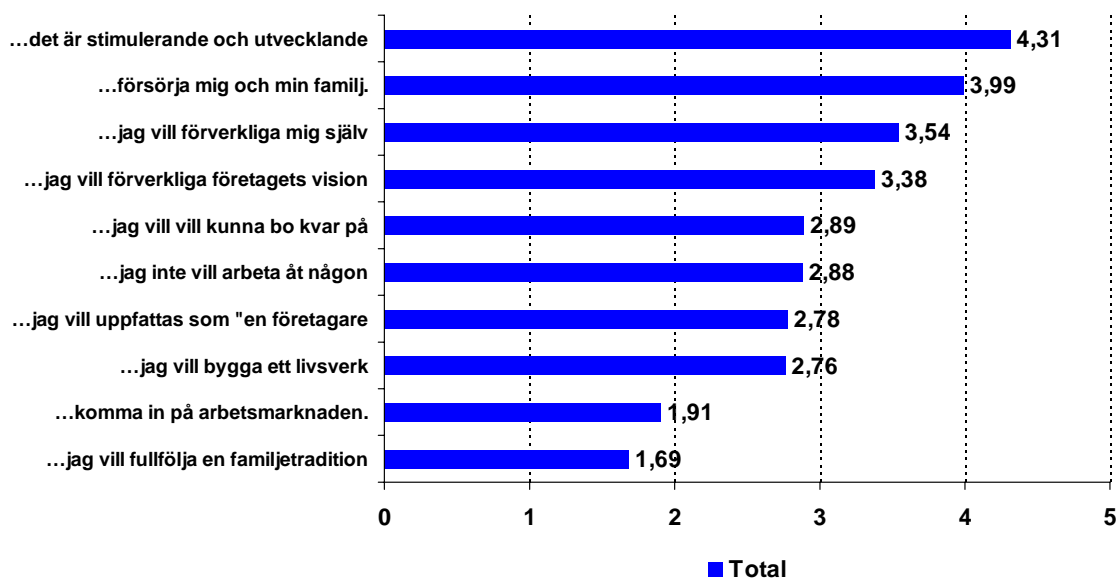
Utvecklaren har många olika drivkrafter i sitt företagande; han drivs framåt av en vilja att tjäna mycket pengar men också av att skapa tillväxt. Det är primärt innehållet i verksamheten som engagerar Utvecklaren, men det finns fler Utvecklare än bland de övriga grupperna som engageras mest av företagandet, dvs att göra affärer och bygga bolag.

Bilaga 2

En grafsammanställning av de olika företagargruppernas drivkrafter

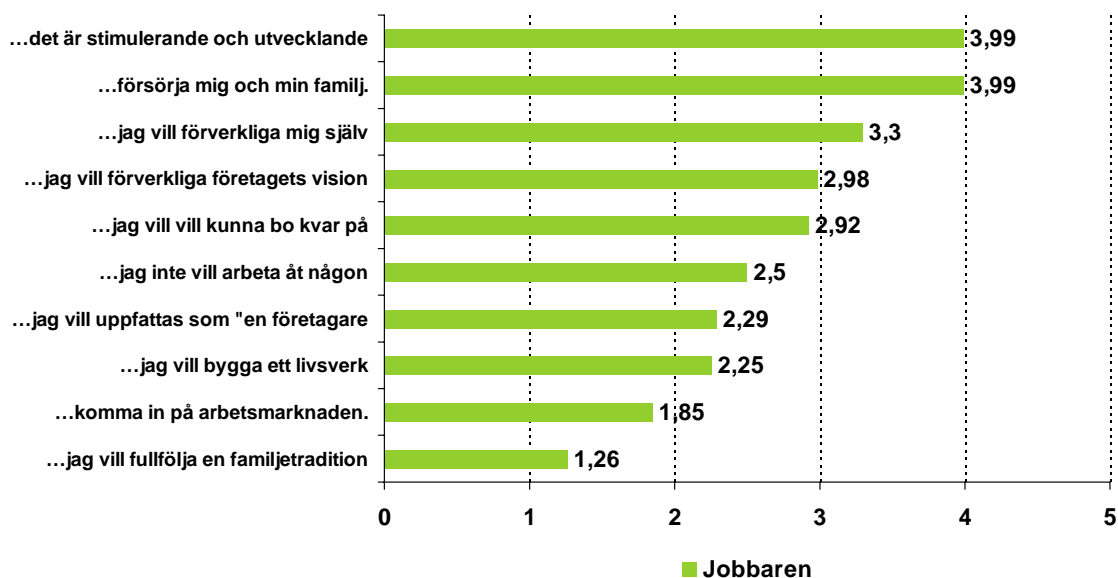
Graf 18: Småföretagarnas drivkrafter. Medelvärden på en skala 1-5, där 1= "stämmer mycket dåligt"

Jag driver företag för att...

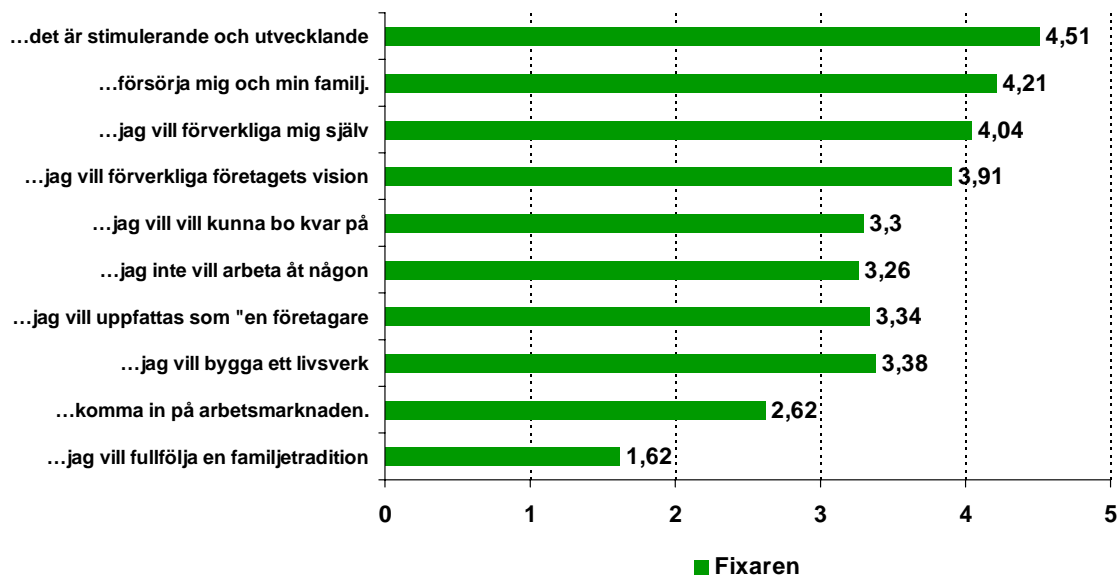

Graf 19: Jobbarens drivkrafter. Medelvärden på en skala 1-5, där 1= "stämmer mycket dåligt"

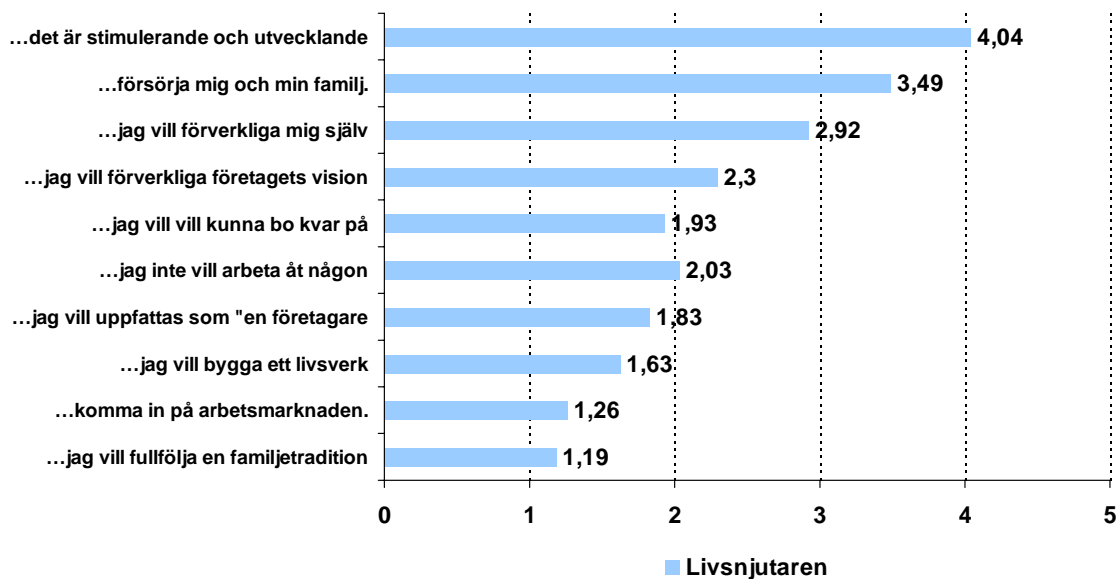
Jag driver företag för att...

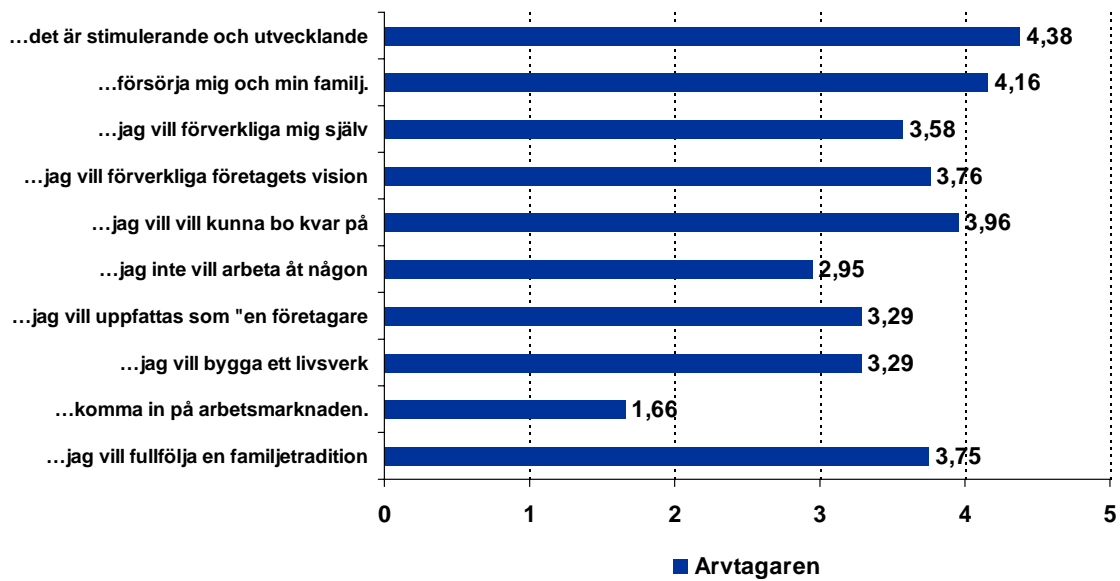
Graf 20: Fixarens drivkrafter. Medelvärden på en skala 1-5, där 1= "stämmer mycket dåligt"
 Jag driver företag för att...

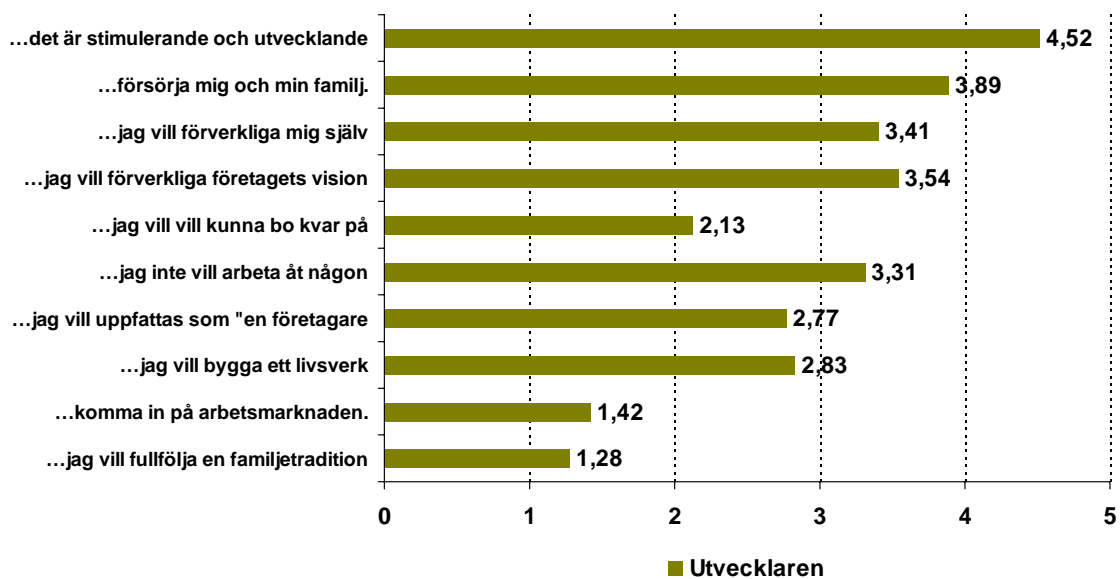
Graf 21: Livsnytarens drivkrafter. Medelvärden på en skala 1-5, där 1= "stämmer mycket dåligt"
 Jag driver företag för att...

Graf 22: Arvtagarens drivkrafter. Medelvärden på en skala 1-5, där 1= "stämmer mycket dåligt" Jag driver företag för att...

Graf 23: Utvecklarens drivkrafter. Medelvärden på en skala 1-5, där 1= "stämmer mycket dåligt" Jag driver företag för att...

Bilaga 3

Fakta om undersökningen

Metod och genomförande

Undersökningen genomfördes med hjälp av telefonintervjuer enligt ett så kallat CATI-system (Computer Aided Telephone Interviews) under perioden 10 september – 2 oktober 2007 av Hermelin Group. Huvudansvariga för genomförandet av undersökningen har varit Fredrik Erfelt och Magnus Kager på Argument AB.

Undersökningsmålgrupp och urval

Undersökningsmålgruppen var avgränsad till "Sverige småföretagare", enligt följande avgränsningar:

- Endast privata företag (ej offentliga organisationer eller offentligt ägda bolag)
- Endast företag med 0-9 anställda
- Endast bolagsformerna AB, HB/KB och enskild firma
- Endast företag med en årsomsättning över 10 000:- (i syfte att undvika den stora mängden passiva företag som finns i landet)

Med hjälp av dessa avgränsningar beställdes ett slumpmässigt och riksrepresentativt urval från SCB:s företagsregister. Den population som definierades med hjälp av avgränsningarna ovan bestod vid urvalstillfället av 544 684 företag.

Databearbetning och analys

När intervjuerna var slutförda togs korstabeller fram för samtliga resultat. Med hjälp av dessa tabeller kunde vi studera hur de svenska småföretagarna svarat på frågorna samt specialgranska hur olika undergrupper av svarande skiljde sig åt – t ex vad gäller kön, ålder, utbildning, familjebakgrund och företagsstorlek.

Därefter gjorde vi en omfattande statistisk analys av datamaterialet – så kallad faktor- och klusteranalys – för att identifiera olika typiska kategorier (kluster) av småföretagare. Databearbetningen och analyserna gav oss en tydlig bild av sådant som förenar landets småföretagare, men också vilka skillnader som finns mellan olika företagarkategorier.

Bakgrundsfakta om de svarande

801 småföretagare deltog i undersökningen.

Könsfördelning:	77 procent män 23 procent kvinnor
Genomsnittsålder:	48,8 år
Utbildningsnivå:	35 procent med universitets-/högskoleutbildning
Antal anställda:	46 procent med 0 anställda 42 procent med 1-4 anställda 12 procent med 5-9 anställda
Utländsk bakgrund:	17 procent